

NÉPSZAPORODÁS ÉS FAJVÉDELEM.¹⁾

A megtisztelő felhívásnak, hogy a fajvédelem és a népszaporodás kérdéseiről tartsak előadást, nem könnyű megfelelnem. Nehéz újat mondani oly kérdésekről, amelyeknek már könyvtárra menő irodalmuk van s csak pl. a Családvédelmi Szövetség irataiban és előadásaiban is jóformán minden idevágó gondolat tárgyalásra került.

Népszaporodás — fajvédelem ... A két fogalom közelesik egymáshoz, hiszen kézenfekvő, hogy a szaporodás fokozása maga is fajvédelmet jelent, fajvédelmet kvantitatív értelemben. Mert van kvalitatív fajvédelem is, ugyancsak szétágazó feladatokkal, mint pl. a fajnemesítés, az eugenika, amelyekről nem kívánok szólni, bár tisztázatlan kérdések itt is akadnának. így mindjárt az, hogy a vérkeveredés, a fajkereszteszés hasznos-e, vagy ártalmas. Közhiedelem, hogy a rokonok közti házasság korcs utódokat hoz létre. A vérfertőzést ma is büntetik a törvényhozások s megnehezítik még az unokatestvérek közti házasságot is. Homlokegyenest ellenkezni látszik ezzel az a nézet, hogy a közeli vér keveredése, a beltenyésztés, erősíti, sűrűsíti a jótulajdonságokat. Inkák, fáraók

⁸⁾ V. ö. *Csekey*, A kisebbségi kultúraautonómia Észtszországban. (KI. a Budapesti Szemle CCVIII. k.-éből.) Budapest, 1928. — Már az erdélyi három nemzet önkormányzatát a személyi autonómia maga korabeli megnyilvánulásának tekinthetjük.

⁹⁾ V. ö. *Csekey*, A finn és észti jogrendszer. Budapest, 1928, 10. 1. — U. a., Északi írások. Budapest, 1928, 193. s k. k

²⁾ A Magyar Családvédelmi Szövetségben 1941. május 7-én tartott előadás.

dinasztiának testvérházasságaiból nagyszerű embertípusok születtek. Az állatvilágban pl. a ló- és kutyatenyésztés példáin látjuk, hogy nemes fajtát elsősorban a tiszta vér hoz létre. A két merőben ellentétes megállapítás közt az igazság ott van, hogy a beltenyésztés önmagában előnyös, de káros lesz, ha az elődök öröklődő betegségek, rossz tulajdonságok hordozói, mert ezek az utódokban fokozottabban jelentkeznek; innen az utódok gyakori degeneráltsága. Általában nem vonják kétségbe azt sem, hogy egyenértékű fajok előnyösen keveredhetnek s két különböző faj kiváló egyedeinek keresztezése az elődöknél is kiválóbb egyéneket termelhet ki. Csak a túlzásba vitt és válogatás nélküli keveredéstől óvnak; az erősen ellentétes fajták keresztezését pedig a magasabb fajra egyenesen vérmérgezésnek ítélik. Talán ez az oka, hogy az angol nép ösztönszerűen kerülte nagy gyarmatvilága népével a keveredést és hogy Amerikában meglincselik a négert, ha fehér nőre veti szemét. Azt, hogy az ellentétes fajok keveredése testi, lelki másodrendűséget hoz, meggyengíti az ellenállóképességet s akadályozza a népi értékek érvényesülését, Hitler is nagy meggyőződéssel hirdeti „Mein Kampf”-jában. Szerinte a vérkeveredés miatt pusztultak el kultúrák és birodalmak, nem pedig a vesztett háborúk miatt.

Birodalmak, nemzetek pusztulása... Ide céloz e rövid előadás is, amely azonban a problémát kvantitatív oldaláról kívánja megvizsgálni. Fajvédelmi kérdés ez is, de mondjuk ki világosabban: nemzetünk megmentésének kérdése, hiszen a szaporodás ijesztő hanyatlása valóban nemzetünk legnagyobb sírásója. Tisztán kell látnunk: a szaporodás ma a nemzet létproblémája. Ez a „suprema lex“, mely eldönti a szaporodás kérdése körül folyó örök vitát is. Mert két tábor harcol egymással itt is. Egyfelől Malthus s főleg követői azt hirdetik, hogy az emberiség túlnépesedésének gátat kell vetni, különben az emberiség éhenhal, minthogy az élelem csak számtani arányban szaporítható, a népesség ellenben mértani arány szerint szaporodnék. A másik oldalon viszont a mindenáron való szaporodás a jelszó. Honnan ez az ellentét, mi hát a helyes út?

A felelet egyszerű. Ha a világ egyetlen állam volna, Malthus s a neomaltuziánusok tanítása győzedelmeskedhetnék. Az emberi jólét maximuma bizonyára nem a minél nagyobb létszámú emberiség mellett valósul meg, hiszen a föld csak bizonyos számú embert tarthat el. Állítólag 8—10 milliárd embert, amitől nem is vagyunk messze. Mert igaz, hogy ma alig több, mint 2 milliárd a Föld népessége, de 1800 óta csaknem megnégyszereződött, ha tehát a szaporodás ilyen rohamos maradna, két évszázad sem kelene, hogy a túlnépesedés bekövetkezzék.

Ám a világ államokra tagozódik, népek versengenek egymással, a nacionalizmus újból és újból fegyverbe állítja a népeket egymás ellen. Ezért ma valamennyi állam arra törekszik, hogy növelje népi erejét mindenképpen, de különösen számbelileg. Nem-

csak a Teremtő és sajátmaga ellen vétkezik tehát, de nemzetének is gyilkosa, aki a népszaporodás útját állja, hirdetve, hogy annál több falat jut egynek-egynek, minél kevesebben vagyunk.

Igazolja ezt a történelem s erről tanúskodnak a szemünk előtt lejátszódó világesemények is. Ha kicsiny a nép, kevesebb a munkáskéz, a katona, a belőle kiválogatódo emberérték, kisebb az ország gazdasági és politikai hatalma. Kis nemzetek a nacionalizmus e virágkorában a nagyok kegyétől függenek, azok játékszerei, kiszolgáltatottjai. Nagy népek jobban meg tudják őrizni országuk, gyarmataik birtokállományát, ha pedig túlnépesednek, terjeszkedni fognak a gyengébbek rovására, míg egy kis létszámú nemzet esetleg azt a keveset sem tudja megtartani, amije van. A nagy még-nagyobbá, a kicsiny mégkisebbé lesz. Ha nem is mondjuk, hogy okvetlenül az erőszak dönti el a népek létét vagy nemlétét, kétségtelen, hogy a nemzetek együttműködésének, a békés megegyezéseknek mindeddig kevés szerep jutott a történelemben. Igénytelen, de szpora népek mindig kiszorították elpuhult, meggyérült szomszédaikat. A népvándorlásokat, nyers és friss népek honfoglalásait ennek tulajdoníthatjuk. A nagyhatalmak akkor hanyatlotak le és semmisültek meg, amikor a kultúra, a jólét magasabb fokra hágott s az önzés, a kényelemszeretet meddővé tette az aszszonyokat. A régi Görögország és Róma is ezért bukott el, a legújabb intő példa Franciaország.

A sokfelé ágazó témának ebbe a részletébe szeretnék jobban bevilágítani, amely hazánk mai világhelyzetében talán a legidőszzerűbb.

A legújabb események után a magyarság a Dunamedencében ismét a legszámottevőbb tényezővé vált. Az immár negyedszer megnövekedett országterületen népi és hatalmi súlyunk is nagyobb lett. S miután az utódállamokban eddig szétdarabolt magyar néptest jórésze egybeforrott, a magyarság népi fejlődésének lehetőségei is inkább megvannak.

A dunavölgyi magyar hegemonia már nem ábrándkép. Ha nem is vagyunk Európa nagy nemzetei élén, mint Nagy Lajos és Mátyás király Magyarországa, Délkelet-Európában első vonalbeli nép és ország vagyunk.

Néhány évvel ezelőtt a Kisantant hatalmas gyűrűjébe szorított Magyarország még jelentéktelen kis államnak látszott. 9 milliós lélekszámával szemben Románia, Jugoszlávia és Cseh-Szlovákia együttesen 50 milliónyi népe sorakozott fel, nem is szólva arról, hogy a lefegyverzett Magyarországgal szemben fölényes hadseregű s kívülről erős nagyhatalmaktól támogatott országok állottak. Ezzel szemben mi a mai helyzet?

A déli területgyarapodással Magyarország népességének 15 millióra való növekedésével számolhatunk, míg a Dunamedence másik legnagyobb állama, Románia népessége csak 13 és fél millió. Szétporlott Cseh-Szlovákia, amelynek maradványa, Szlovákia népessége 3 millió alatt van. Jugoszlávia szintén darabokra hullott szék-

jel, a szerb mag-állam legfeljebb 7—8 millió népességű.

E kedvező pozíciókat azonban meg is kell tartanunk, holott, mint a népszaporodási kilátások mutatják, éppen az ellenkező irányban haladunk, mégpedig igen hatalmas lépésekkel.

1. Az országok szaporodás szerinti sorrendje.

Ország	Élveszületés ezer lélekre az 1936—38. évek	Halálozás az 1936—38. évek	Természeti szaporodás átlagában:
Albánia	34.4	17.6	16.8 ¹⁾
Egyiptom	43.7	27.5	16.2
Venezuela	33.4	18.1	15.3
Délafrikai Unió	24.7	9.7	15.0
Argentína	24.2	12.0	12.2
Görögország	26.8	14.6	12.2
Jugoszlávia	27.8	15.8	12.0
Japán	29.1	17.3	11.8
Brit India	34.7	23.1	11.6
Németalföld	20.2	8.7	11.5
Portugália	27.4	16.0	11.4
Lengyelország	25.2	14.0	11.2
Románia	30.6	19.4	11.2
Bulgária	24.3	13.9	10.4
Kanada	20.1	9.8	10.3
Litvánia	23.0	13.0	10.0
Uruguay	19.8	10.1	9.7
Chile	33.8	24.6	9.2
Olaszország	23.0	13.9	9.1
Új-Zéland	18.8	9.8	9.0
Ausztrália	17.3	9.5	7.8
Németország	19.2	11.7	7.5
Dánia	18.0	10.7	7.3
Finnország	20.1	13.3	6.8
Amerikai Egyesült Államok	17.1	11.1	6.0
Magyarország	20.2	14.3	5.9
Írország	19.4	14.4	5.0
Norvégia	15.1	10.3	4.8
Spanyolország	21.1	16.9	4.2
Lettország	18.1	14.0	4.1
Cseh-Szlovákia	17.4	13.4	4.0
Svájc	15.2	11.4	3.8
Nagy-Britannia	15.4	12.2	3.2
Svédország	14.5	11.8	2.7
Belgium	15.4	13.0	2.4
Esztország	16.2	15.0	1.2
Ausztria	13.3	13.6	-0.3
Franciaország	14.8	15.2	-0.4

1) 1938. év adata; 1938—39. évi átlag 14.8%-

Amint a hőmérő a test egészségét, a nép mozgalom indexe a népek életképességét méri. A hőmérő esetleg csak egyetlen fokkal emelkedik magasabbra s már a halált jelzi. Éppígy a szaporodás jelentéktelennek látszó csökkenése népek sorsát pecsételheti meg.

Nézzük, milyen ütemben szaporodnak a világ országai. (1, tábla.) A népszaporodás alakulását nagyon messze múltba visszatekintően nem kísérhetjük figyelemmel. Az ókorban, megfelelő népmozgalmi nyilvántartás híján, a pusztulásnak indult népek nem sejtették az őket fenyegető veszélyt, ezért nem is tehettek ellene. A középkor egyházi anyakönyvei is hiányosak, egyes felekezetek, pl. zsidók, valamint a halvaszülöttek, kereszteleés előtt meghaltak, öngyilkosok, stb. számbavételével nem törődtek. Eltekintve egyes városokról fennmaradt statisztikáktól, kivételesen néhány kultúrállamról van a 17. és 18. századba visszanyúló adat-sorunk.

A szórványosan fennmaradt régi adatok nem bizonyítják azt, hogy a szaporodás századokkal ezelőtt igen nagy lett volna, vagy éppenséggel a régebben magas születési arány annál inkább emelkednék, minél messzebbre megyünk vissza. A korábbi századokban rendszeres születési többletről nem lehet beszélni. A népesség gyarapodott ugyan, de egészen rendszertelenül. Úgy látszik, a halálozási arány rendkívül magas volt. A népet tizedelték a háborúk, járványok, a közegészségügy primitív fokon állott. A járványok ellenszereinek feltalálása, a himlőoltás bevezetése, a higiénia fejlődése a halálozást lassankint leszorítja s a szaporodás maximális arányszámai körülbelül az egy évszázaddal ezelőtti adatokban állnak rendelkezésünkre.

A múlt században ezer lélekre évenként általában 40 születés jutott, sőt éppen déli és keleti szomszédainknál még a világháború előtt is általános volt a 40 ezrelékes születési arány (Orenburg orosz tartomány 1906—1910: 62.7). Most világszerte inkább 20 körüli, azaz féllakkora a születés ezreléke, de egyes államokban lemegey 13—14-re is. A halálozások levonása után fennmaradó szaporulat pedig ma már csak kivételesen — Európán kívüli országokban — megey fél 15—16 ezrelékre. Európában — Albániától eltekintve — a legjobban szaporodó államok szaporodási arányszáma is alig van a 12 ezrelék felett. Ez is csak a halálozási arány javulásának köszönhető, mert hiszen a születések említett nagy zuhanásának a szaporodás még nagyobb csökkenése felelne meg. Egyik-másik államban szaporodás helyett már a nyers adatok is fogyást mutatnak. Európa keleti államai — amelyek jellemzője az alacsonyabb kultúra és a mezőgazdálkodás — általában 10-en felül, míg a nyugati államok — amelyeket előbbiekkal szemben a magasabb kultúra és az iparúzés, urbanizáció jellemez — 10-en aluli aránnyal szaporodnak.

E szaporodási tendenciák a népek számbeli viszonyaiban nem kívánatos eltolódások bekövetkezésével fenyegetnek.

A magasabb kultúrájú népek életereje senyved, a kultúrában

hátráblévíók előnyomulnak. Az értékesebbet lassú kihalásra ítéli az értéktelenebb s maguk az egyes népek, fajok is deklasszifikálódnak. A tökéletesedést szolgáló természetes kiválasztás helyett itt tehát kontraszelekció történik, amin ne csodálkozzunk, mert hiszen, ha a születések mesterséges korlátozásával a természet akaratával szembeszállunk, nem kívánhatjuk, hogy Darwin törvénye érvényesüljön. Csak az akadálytalan szaporodás tarthatná fenn a kiválóbb népek vezérszerepét s mozdítaná elő befelé a faj-nemesítést. Odajutunk tehát, hogy a szaporodás nemcsak mennyiségi, de minőségi fajvédelmet is jelent.

Másik következménye a szaporodás jelenlegi irányzatának — eltekintve a színes népek fenyegető fölénybekerülésétől a fehér faj felett — a számbeli túlsúlyban lévő szlávtság mégnagyobb térfoglalása. Ez szintén veszélyt rejt a most folyó háborúban egyre több vért vesztő Európa kultúrájára, hiszen pánszlávizmus és bolsevmus ma közeleső fogalmak.

A szaporodás e tendenciáinak Magyarországot különlegesen érdeklő tanulságai vannak. A szomszéd államok kivétel nélkül erősebben szaporodnak, mint Magyarország. Az utolsó békeévek (1936—38) átlaga szerint a régi Jugoszlávia, Románia, Szlovákia s vegyük ide Bulgáriát és Lengyelországot is, ezer lélek után kb. 11 fővel szaporodik évente, míg Magyarország úgyszólván csak félütemben, ezer lélekre 6-tal szaporodik. Horvátország, sőt újabban Németország szaporodási arányszáma is jobb, mint a miénk. Tehát az, hogy Magyarország középhelyet foglal el az európai nemzetek szaporodási sorrendjében, korántsem megnyugtató, sőt: a környező államok közül is leginkább éppen a tőlünk területeket vindikálok szaporodnak a legerősebben. Ne tegyen elbizakodottá az, hogy a trianoni csonkot a magyarok Istenének igazságtétele Délkelet-Európa legnagyobb lélekszámú államává tette, mert ha szaporodásunk üteme a mostani marad, visszaszerzett népi többségünket könnyen elveszíthetjük.

A magyarországi népmozgalom (2. tábla) hat évtizedre visszatekintő adataiból kiolvashatjuk, milyen feltartóztatlanul hanyatlott népünk életereje. A vitalitás legfontosbb mutatójának, a születési arányszámnak vonala sokkal erősebben lejt, mint a szaporodásé, amelynek esését mérsékli az, hogy a halandóság is állandóan javult. A 80-as években még igen magas volt a születési arányunk: ezer lélekre némelyik évben 45 születés is jutott. Ma már csak 20 a születés ezreléke. Szerencsére ugyancsak a civilizáció, amely a születéseket erősen korlátozta, a halálozást is kedvező irányba terelte. Ugyanezen idő alatt halálozási arányszámunk 33-ról (1874:42) — ami európai viszonylatban igen rossz arány volt — 14—15-re esett. Az állam és a társadalom vállvetett küzdelme öröndetes, nagyszerű eredményeket hozott a közegészségügy fejlesztése, a népbetegségek kiirtása s a csecsemőhalandóság: a kiskoporsók számának csökkentése terén. A halálozási arányszám mindamelllett még jóval lejjebb szorítható, hiszen a

kultúrallamok közt 9 ezreléken aluli mortalitás is előfordul (Hollandia újabban 8.5, Új-Zéland 1932: 8.0 ezrelék. A népmozgalom másik tényezője, a házasságkötés kevésbé volt ingadozásnak kitéve, évtizedek óta ezer lélekre 8—9 körül mozog s a 80-as évek legjobb arányszámái is alig haladták meg a 10-et. Végeredményben a szaporodás a 80-as években megközelített 15 ezrelékről 6 ezrelékre zuhant alá.

2. Magyarország népmozgalma 1881—1940.*)

Átlag	Élveszületés	Halálozás	Természetes szaporodás
	e z e r l é l e k r e		
1881—1885	44.3	33.1	11.2
1886—1890	43.4	32.1	11.3
1891—1895	41.6	31.6	10.0
1896—1900	39.2	27.6	11.6
1901—1905	37.0	26.2	10.8
1906—1910	36.3	24.9	11.4
1911—1915	32.6	23.9	8.7
1916—1920	21.8	21.7	0.1
1921—1925	29.4	19.9	9.5
1926—1930	26.0	17.0	9.0
1931—1935	22.4	15.8	6.6
1936—1940	20.2	14.2	6.0

Legyünk tisztában azzal, hogy ha a szaporodás ilyen alacsony marad, idővel automatikusan fogyássá válik a szaporodás. Normál népességben 15 ezrelékes születési arány családonként legfeljebb 1 gyermeket jelent, a 15—20 ezrelék 2 gyermeknek felel meg. Magától értetődő, hogy egyke mellett egy emberöltő alatt felére csökkenne az emberiség. De családonként átlag két gyermek sem pótolhatja a két szülőt, hiszen nem mindenki éri el a házasulandó kort s ha eléri is, nem okvetlen házasodik meg, hogy házaspárjával további két gyermeket a világra hozhasson. Ahhoz, hogy a népesség csupán változatlanul fennmaradjon, legalább három gyermeknek kell egy házasságból születnie, sőt rossz korösszetételű népeknél 3—4 gyermeknek. Magyarországon, ahol a múlt században egy házasságból átlag 5—6 gyermek született, ma félannyi születik s a házasságok fele nem teljesíti hivatását, mert legfeljebb két gyermeket hoz a világra.²⁾ Grotjahn szerint 20 ezreléken aluli születési arány mellett kihal a nemzet. Mi tehát 20 ezrelékes szülj 1881—1918: Magyarország (anyaország), 1919-től trianoni terület (1939: felvidéki területsávval, 1940: ezenkívül Kárpátaljával növekedett terület) adatai.

²⁾ Oroszország pl., ahol korábban 7—8 gyermek jutott egy szülőképes nőre, kb. most tart ott, ahol mi félszázaddal ezelőtt. A cseheket kivéve a dunavölgyi szomszéd népek termékenysége — ha nem is éri el az oroszot — mind jóval nagyobb a miénknél.

letési arányunkkal a választó vonalon — mondhatnám: a sír szélén — botorkálunk.

A Családvédelmi Szövetség 1934—36-ra vonatkozó számításai szerint a trianoni Magyarország 3.352 községe közül 1.205-ben, tehát a községek több mint harmadrésében a születési arány 20 ezrelék alatt maradt. Falu és a város egyaránt meg van méteyezve már az egyke kórságától. Ormánység és Sárköz, a falusi egyke sokat hallott példái, ma már nem kivételes jelenségek: a falusi néprétegből az egykézők fele kerül ki. Budapest népességéről pedig megállapították, hogy beköltözés nélkül a főváros lakossága fogyatékot mutatna.

A magyarságot fenyegető veszélyre mégjobban felhívja a figyelmünket, ha nem az államok, hanem az egyes népek jelenlegi szaporodását s jövő kilátásait vetjük mérlegre. (3. tábla.)

3. A magyarság és szomszédos népek lélekszáma, jelenlegi szaporodása és e szaporodás alapján kiszámított lélekszámuk 100 év múlva.

3. A magyarság és szomszédos népek lélekszáma, jelenlegi szaporodása és e szaporodás alapján kiszámított lélekszámuk 100 év múlva.

	Lélekszám jelenleg (becslés)	Szaporodási arány 1937 körül, ezrelék	Lélekszám 100 év múlva az utóbbi évekbeli szaporodás alapján
Románok	14,000.000	14.0 ¹⁾	56,251.250
Magyarok	12,000.000	5.9	21,621.000
Csehek	7,500.000	2.8 ²⁾	9,918.800
Szerbek	7,000.000	15.5 ³⁾	32,591.500
Horvátok	3,500.000	8.4 ⁴⁾	8,077.400
Tótok	2,500.000	10.0 ⁵⁾	6,759.857

Hasonlítsuk össze mindenekelőtt a magyarság létszámát a szomszéd népekével, mindig a Dunavölgyben egy tömegben élő népi tömegeket véve számításba. A népi statisztika egészen pontos adatokkal nem rendelkezik, de kikerekített számaink nagyban egészben fedik a valóságot.

A magyarságnál, ha nem az államot tekintjük, hanem a magyar népet, számra Délkelet-Európában a románság nagyobb. A Kárpát-medencében egy tömegben kereken 14 millió román s 12 millió magyar él. De bár a két nép lélekszámában nincs nagy különbség, mégis az igazságot rútol megcsúfoló trianoni béke majdnem háromszor akkora területet mért ki a románok számára, mint amekkorát a magyarságnak meghagyott. A többi népek a

²⁾ Oltenia, Muntenia és Moldova, a három legrománabb vajdaság szaporodása.

³⁾ Csehország, Morvaország és Szilézia „cseh-szlovák“ népességének szaporodása.

⁴⁾ A drinai, moravai, vardari és zétai bánágok szaporodása.

⁵⁾ A szávai bánág szaporodása.

⁶⁾ Szlovákia cseh-szlovák népességének szaporodása.

magyarral szemben eltörpülnek, így a csehek száma 7 és félmillió, a szerbeké 7 millió, a horvátoké 3 és félmillió, a tótoké 2 és félmillió, a ruténeké félmillió. Ám ez csak a jelen képe, a jövőben lényeges eltoldásokat hozhat.

Vizsgáljuk meg, hogy a legutóbbi adatok szerint miként szaporodott a szomszéd népek lélekszáma. A szaporodási arányszámokat a legegységesebb népű tartományok (vajdaságok, bánságok) — pl. a románság szaporodását Románia legrománabb vajdaságainak — szaporodása alapján állapítottuk meg. Az így nyert adatok szembeszökő eltéréseket mutatnak a dunavölgyi népek szaporodásában. Legszaporóbbak a szerbek: a volt Jugoszlávia leginkább szerb népességű vajdaságai közel 16 ezrelékes arányszámmal szaporodtak. Olyan erős szaporodás ez, amely úgyszólván példa nélkül áll. Utánuk a románság következik 14 ezrelékes szaporodással, amely szintén kivételesen magas arány a mai viszonyok között. A horvátok és tótok is 3—4 ponttal szárnyalják túl a magyarság 6 ezrelékes szaporodási arányát. Egyedül a csehek szaporodása marad a miénk mögött, mert a cseh tartományokban a szaporodás a 3 ezreléket sem érte el.

A magyarság tehát kettős veszedelemben forog. Egyrészt abban, hogy a túlszaporodó románság kelet felől mindjobban a germánság nyugati sziklafalához préseli, másrészt, hogy a szlávok északról és délről összecsapó hulláma nyeli el.

De nem közömbös szemlélnünk azt sem, hogy északkeleti szomszédunk, Oroszország 193 milliós népkolosszusa — amelyből a tiszta oroszok 100 millió felül vannak — egymagában kb. annyi gyermeket hoz a világra, mint Európa többi államai együttvéve. A legnagyobb állam, a legmagasabb szaporodással. A népmozgalmi adatokat évek óta nem publikálják, de minthogy a születési arány még a világháború után is 40-en felül mozgott, feltehető, hogy szaporodási arányuk ma is eléri a 14—15-öt. Bár rengeteg terület áll rendelkezésükre, mely kellő szervezéssel eltarthatja ezt az óriási néptömeget, kétségtelen, hogy az orosz népi erő irtózatossal nyomással nehezedik Európára. Szempontunkból fontos közelségük, úgyszólván összetartozásuk rokonaikkal, a kisoroszokkal, vagy ruténnel, annál is inkább, mert a félmilliónyi ruténség 15 ezrelékes szaporodásával a legjobban szaporodó nemzetiségeink közé tartozik.

Másik nagy lélekszámú szomszédunknak, Németországnak hatalmas darabokkal gyarapodott területén egy tömegben 80 millió német él, amelyet még a szórványok növelnek. A német népet néhány évvel ezelőtt már a kihaló népek közt könyvelték el. A nemzeti szocializmus erőteljes népesedési és családvédelmi politikája, mely például szolgálhat nekünk is, ma immár 7 ezrelékes felülre küzdötte fel a szaporodási arányt. A magyarországi németek szaporodási aránya általában a magyarságé mögött maradt.

Megkíséreltük azt is, hogy az utóbbi évekbeli szaporodást állandónak tételezve fel, a távol jövőbe pillantsunk be. A kamatos ka-

matszámítás képletét alkalmazva, arra az eredményre jutunk, hogy 100 év múlva a magyarság 21—22 milliós lélekszámával 56 milliónyi román s 33 milliónyi szerb tömeg állna szemben. E durva számítás, mint látni fogjuk, sok hibaforrást tartalmaz, mégis jó legalább intő jelnek, figyelmeztetésnek, hogy a szomszéd népekkel szemben a magyarság számaránya a népszaporodás ígymaradása esetén mindjobbán el fog törpülni.

A statisztikusok, a népmozgalom megfigyelői, ma már jóval finomabb módszerekkel tudják mérni a születést és halálozást s ezek különböztetést, a természetes szaporodást. E módszerek ismeretetésébe nem bocsátkozom, hiszen nem céloom a túlságos szakszerűség, de rá kell mutatnom arra, hogy a nyers szaporodási számok sokszor csalnak.

A nyers születési arányszám, amely az egész népességhez viszonyítja a születések számát s kimutatja például, hogy ezer lélekre hány születés esett, nem hű kifejezője a népesség propagatív erejének, amelyet a nemek aránya, a családi állapot, de különösen a kormegoszlás erősen befolyásol. Hiszen meglehet, hogy a vizsgált népességben csak azért születik aránylag sok gyermek, mert a kérdéses időben nagy volt az utódadásra alkalmas réteg, így különösen a 15 éven felüli és 50 éven aluli nő.

Helyesebb ezért a születések számát nem az egész népességhez, hanem csak a szülőképes korú nők számához viszonyítani. Ez a tiszta születési arány. Minthogy pedig a törvénytelen születések kivételes állapotot jelentenek s számuk viszonylag elenyésző, a szülőképes korú nők közül is döntően a házasságban élők jönnek figyelembe. Egy ilyen alapon történő viszonyítás tehát számot vet az újabb idők ama szomorú tünetével is, hogy ma a nők általában magasabb korban mennek férjhez.

De nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a szülőképes nők körében a különböző korosztályok milyen arányban vannak képviselve. Pl. ha a legtermékenyebb korcsoport, a 20—24 éves nőké, népes, a szaporodás egyébként kisebb vitalitású népességben is magas lehet.

Éppígy a halálozás nyers arányszáma is sokszor csak torz képe a valóságnak. Ha pl. a halálozásnak leginkább kitett csecsemők és aggastyánok korosztályai ritkábbak valamely népességben, a halálozási arány igen alacsony lehet, anélkül, hogy a halandóság tényleg kedvező volna.

Ha már most a születéseket és halálozást külön-külön is erősen befolyásolja a népesség kor szerinti tagozódása, mégjobbán jelentkeznek a zavaró momentumok a természetes szaporodásnál, mely a két tényező különbsége. Tehát a hibaforrások összetevődnek.

A népesség kor szerinti tagozódásának fontosságát az igazi népi erő és életképesség megismerése szempontjából nem lehet eléggé hangsúlyozni.

A tudomány megtalálta e hibaforrások kiküszöbölésének

eszközeit is. Az u. n. standardizálás kétféle népességben számítás-művelettel a kormegoszlást közös nevezőre hozza, halandósági táblák alapján kutatni tudják a halandóság és az életkor közötti összefüggéseket stb.

E finom számításmódok alkalmazói kimutatják, hogy bár a nyers szaporodási arányszám szaporodást mutat, az európai népek javarésznél a szaporodás csak optikai csalódás, melynek oka a népesség rossz korösszetétele.

Állítják, hogy a fehér faj kiélte magát s annak is éppen a legkultúraltabb része kihalásra van ítélve. Csak a szlávtságban s kivételesen egyes latin népekben van még életerő. Burgdörfer szerint Nyugat- és Észak-Európa népei nagy biológiai válságon mennek keresztül. Népességük elöregeedett s a szaporodás számai mögött ma már fogyási tendencia lappang. Hasonló eredményre jut más számítással Kuczynski, keresvén, hogy mennyiben van meg valamely népességben az utódot pótolni tudás. Reprodukciós indexe azt mutatja, hogy a születések száma mennyire elég a ma élő generáció pótlására. Ha az index = 1-gyel, ez azt jelenti, hogy az utánpótlás éppen elegendő a népesség változatlan fennmaradására, vagyis 1 anyára 1 jövendő anya jut. Kuczynski szerint a jövendő anyák száma minden anyára átlagban a következő:

Oroszország	1.7	jövendő	anya
Bulgária	1.3	„	„
Szlovákia	1.3	„	„
Magyarország	1.2	„	„
Cseh tartományok	1.0	„	„
Ausztria	0.8	„	„

Ez 1929. körüli adatok szerint tehát Magyarország még önfenntartóképes volt, mert minden anya után 1.2 további anya maradt. Azóta a helyzet romlott.

Magyar statisztikusok¹⁾ is megállapítják, hogy az utóbbi években 6—7 ezrelék körül mozgó szaporodási arányunk, minthogy népességünk korösszetétele szenilis, valójában fogyást takar. E gondolatmenet szerint, bár halandóságunk jelentősen javult, a születések erős csökkenése miatt a mai szaporodás még a népesség meglévő állományának fenntartására sem elég. A népesség állagának pótlására elégséges születési számot, a „születési határszám“-ot, Barsy Gyula számításai szerint már jelenleg sem érjük el, Magyarország népesedési mérlege a valóságban 1932 óta passzív. A 6-7 ezrelékes természetes szaporulatunk a jövő szempontjából nem

¹⁾ Barsy Gyula: Nyers, standard és „tisztított“ népesedési mérlegünk; a születési határszám kérdése. Magyar Stat. Szemle 1938. 5—6. szám. Lásd még a cikkben érintett kérdésekről Földes Béla; Kenéz Béla, Thirring Gusztáv, Kovács Alajos, Laky Dezső, Balás Károly, Schneller Károly, Doros Gábor, Szél Tivadar, Thirring Lajos, Petrilla Aladár stb. tanulmányait.

vigasztaló, mert a jövőben csak az idősebb korosztályokban áll be növekedés. A ma aránylag nagy lélekszámú produktív korú rétegek fokozatosan kikapcsolódnak az utódadásból, öreg korba érnek s egyre többen halnak meg, anélkül, hogy a felnövő nemzedék kellő produktívkorú utánpótlást tudna helyettük adni. Figyelembe kell még venni azt is, hogy az utóbbi években került szülőképes korba, illetve mostanában házasodik meg a világháború idején született gyér nemzedék. Úgyhogy még éveken keresztül Magyarország s vele együtt a világháborúban résztvett több ország korpíramisán mutatkozó ez a beszűkülés is érezteti hatását.

Sajnos azokat a finomabb tisztító módszereket, amelyekkel a szaporodást a maga valóságában tudnók mérni, vizsgálódásunknál nem igen alkalmazhatjuk. E számítások feltételezik a korösszetétel, a kihalási rend ismeretét, ezekkel az adatokkal azonban éppen a minket leginkább érdeklő szomszéd országokról nem rendelkezünk, még kevésbé vannak ilyen adatok nemzetiségi részletezéssel.

Itt tehát ama tényezőket, amelyek az ismertetett nyers számítást befolyásolják, legfeljebb becslésszerűen vethetjük latra.

Ebből a szempontból fürkészve a népek számarányában következőkzhető változások jövőndő képét, ráknézve igen hátrányos körülmény, hogy kormegoszlásunk előregedetebb, mint általában a szomszéd népeké, amelyeknél magasabb lévén a születési arány, a gyermekek s az ifjú korban lévő rétege, tehát a legközelebbi generáció világrahozóinak korosztálya is szélesebb. Hogy csak egy példát említsünk: Romániában az 1930. évi népszámlálás szerint az 5 éven aluliak korcsoportja 14.4 százalékot, míg nálunk csak 10.1 százalékot (az 5—9 éves korúaké Romániában 12.0, nálunk 10.3 százalékot) tett. Ennekfolytán szomszédainknál a népesség jóval nagyobb csoportja jut vagy jutott máris az utóállításra képes korba, mint nálunk, ahol a produktív réteg erősen sorvad, összefügg ez azzal, hogy olyan alacsony szaporodási aránynak, mint aminő a miénk, hosszabb időre való állandósulása elképzelhetetlen. Ez a tényező úgyszólván felborítja a jövőre vonatkozó számításunkat, amely csak akkor állhatna meg, ha mostani születési többletünk évenként tényleg létrejönne. Ehhez azonban jobb kormegoszlás elérése volna szükséges, pedig, ha szaporodásunk kedvezőbb irányt nem vesz, a kormegoszlás is tovább romlik.

Csak valamelyest szolgál hátrányunkra, hogy a kultúrában, közegészségügy terén hátramaradottabb szomszédaink idővel halálózási arányukat valamivel nagyobb mértékben javíthatják meg, mint mi, mert a halandóság bizonyos ponton alul nem szorítható; nálunk tehát a halálózási index további lemorzsolódása előrelátóan lassúbb ütemű lesz.

De vannak a mi előnyünkre szolgáló körülmények is. A művelődés terjedése, tehát ugyanaz a tényező, amely a halálózást javítja, rontja a születési arányt. A kultúra általános fejlődésével tehát az e téren visszamaradottabb keleti és balkáni népeknél a szü-

letési arány — *ceteris paribus* — inkább fog csökkenni, mint nálunk. Következésképpen minél jobban felemelkednek e szomszéd népek a nyugateurópai civilizáció magaslatára, annál jobban meglassúdik szaporodásuk. Magyarországot éppen magasabb kultúrája s a születések ezzel járó korlátozása hozta válságos helyzetbe szomszédaival szemben. Ezzel persze korántsem azt akarjuk mondani, hogy a ma fennálló kulturális különbség kiegyenlítődése volna az ára annak, hogy a szaporodásban szomszédaink mögött el ne maradjunk. De figyelmeztetni kell arra, hogy a kultúra terjedése s a kényelem növekedése az egyiket inkább előmozdítja, mint hátráltatja, tehát csak az a nemzet jut a regeneráció útjára, amely a szaporodás fontosságát céltudatosan nemzeti programjává teszi.

Végül nagy mértékben előnyünkre szolgál az is, hogy míg több szomszédunk élettere a közelmúlt eseményei folytán összeszűkült, ami szaporodásukra is kihat, Magyarország a területgyarapodások után politikailag és gazdaságilag megerősödve, talán egész Délkelet-Európában lelkileg is legdiszponáltabb egy népesedési akcióra. A történelem kereke fordult egyet, nemzeti felemelkedésünk kedvező időpont arra, hogy a népesedéspolitikának a nemzet egyik legfőbb feladatává tételével a még szebb magyar jövődőt megalapozzuk.

Nem feladatomból bővebben szólni arról, hogy mi hát a teendő. Nálam illetékesebbek nemcsak a szaporodás csökkenésének okait derítették fel, de ellenszereit, a hivatalos és társadalmi terápiát is rendszerbe foglalták.

Tudjuk, hogy az egyke és egyse mögött leginkább gazdasági okok rejlenek, de sajnos, a kultúra terjedése is növeli a gyermektől való irtózást. A nincstelenség nem kell a gyermek, mert nem tudja eltartani, a kisbirtokos birtokát nem akarja elaprózni, a tisztviselő, a középosztály s a kereső nő is, ma alig tud felnevelni gyermeket. A gazdag kényelmét, jólétét, sok asszony fiatalságát, szépségét félti a gyermekáldástól. A vallásos hit hanyatlása, a városi egészségtelen, természetellenes életmód szintén hatalmas réseket óit a bölcsők sorában.

A születéscsökkenés tehát nem orvosolható egyszerűen a nyomor enyhítésével, minthogy a gazdag talán még jobban kerüli a gyermekáldást, mint a szegény s míg pl. a baranyai elég módos paraszt egykéző, a gyermek Szabolcs mezőgazdasági proletárjánál a leggyakoribb.

Az egyke elleni tervszerű hadjárat elkezdődik már a házasságkötés megkönnyítésén. Javasolják pl. az állami házasságközvetítés bevezetését, kölcsön nyújtását, mely lehetővé teszi a családalapítást. Számos módja van az áldott állapotban lévő anya megsegítésének. Adókedvezmény a többgyermekes családok részére, az agglégénységet büntető adópolitika, az örökösödési jognak, a lakáspolitikának, a földreformnak és telepítésnek a szaporodás szolgálatába állítása, a családi pótlék felemelése, a családi munkabér, tanítási kedvezmények s végül a közvetlen segélyezés a legtöbbször.

szőr követelt s részben megvalósult módjai a születéscsökkenés akadályozásának, illetve a szaporodás előmozdításának. Nem említem itt azokat a drákói javaslatokat, melyek odáig mennek, hogy a gyermektelenséget a vagyonszereléssel felérő adókkal kívánják sújtani, vagy azt követelik, hogy a gyermektelen családok vagyona szálljon vissza a Szent Koronára. Am a probléma nemcsak az anyagiakon múlik, hanem lelki tényezőkön is. A mai életfelfogást kell átformálni neveléssel, példaadással, felvilágosítással. Be kell lopni már a gyermek lelkébe az anyai hivatás iránti vonzódást. Demonstrálni szóban, írásban, művészetben, hogy a gyermektelen házasság sivár és értelem nélküli, hogy a gyermekáldás halogatása hány, később gyermek utáni vágyó anyát juttatott Simon Judit tragikus sorsára. S főképpen bele kell vinni a köztudatba, hogy a minél több gyermek nemcsak a családnak nagy öröm, de a nemzet fennmaradása szempontjából is a legfőbb feladat. Az egyéni önzésnek háttérbe kell szorulnia a közösség, a nemzet nagy érdekei mögött.

A magyarságnak okulnia kell a történelemből.

A honfoglalás után 80—90 százalékos volt a magyarság aránya hazánk népességében. A tatárjárás s az utána következett telepítések miatt 60 százalékra, a török hódoltság nyomán pedig 40 százalékon alulra szorult le a magyarság aránya, mert a mostoha végzet mindig a legmagyarabb vidékeket sújtotta s a folytonos harc legjobban a magyarságot sorvasztotta. A kipusztult magyarság helyére belopakodott, vagy vendégszeretetünk folytán nálunk menedéket talált sok mindenféle nép. Nemzetiségeink közül csak a tótság, aenakHs csak egy része volt korábbi betelepülő a honfoglaló magyarságnál. Azt is tudjuk, hogy a románok a 12. század végén, a szerbek csak a 14. században jelentek meg először hazánkban. A magyarság otthont és kultúrát adott az ellenség, a nyomor, sőt saját uraik szipolyozása elől idemenekült, nálunk jobb megélhetést kereső nemzetiségeknek. A vendégszeretetet és oltalommyujtást a befogadottak azzal hálálták meg, hogy igényt támasztottak ősi területünkre. A magyar elvzertt hazája s a nyugati kultúra védelmében, de szolgálhat-e ez jogcímül a szapora jövevényeknek ezeréves tulajdonunk elbirtoklására? Trianon teljesítette a legigazságtalanabb követeléseket. A népi elvre hivatkozva osztották fel országunkat, de ennek az elvnek is — amely szerint azé a föld, aki azt lakja — velünk szemben éppen a fordítottját alkalmazták. Románok és szlávok a népi elv alapján rájuk eső területeket sokszorosán meghaladó hatalmas darabokat kaptak hazánk földjéből. A Dunavölgy népmozzáikjában azonban a népi elvnél erősebb a történelmi jog s a szentistváni eszme, mely szerint a Kárpát-medence ezer éve megszerzett, vér, könny és verejték hullásával megtartott, gazdaságilag és földrajzilag összetartozó terület, amelyet, ha a népi arányok a sok harcban el is tolódtak, az idők folyamán beszívárgott, alacsonyabb kultúrájú népek prédájául odadobni nem lehet. Ezt az iskolapéldaszerű földrajzi egységet az Isten is arra

teremtette, hogy egyetlen nép vezetése alatt boldoguljon s valahányszor részekre szakadt, a természeti-gazdasági egybefüggés törvénye újból összekovácsolta.

Most is egy ilyen, Isten és a természet rendeléséből történő egybeforrás folyamatának vagyunk szemtanúi. Az utolsó négy esztendő mindegyikében az ezeréves hazának egy-egy darabja tért vissza az édesanyához, a központi területhez. Az igazságtétel még nem teljes s ahol nem érvényesült, leginkább ma is a népi elvre történik hivatkozás.

Rajtunk múlik, hogy a múlt meg ne ismétlődhessék s a jövőendő kiteljesüljön.

A török-tatár s a Habsburgok elleni küzdelemben megtépett magyarság alig tehetett róla, hogy nyakára nőtt a sok idegen nemzetiség. Ha nincs tatárvész, török-járom, örökös háború: a szlávok, románok erősebb szaporodását a magyarság asszimilációs ereje ellensúlyozni tudta volna. Talán, ha idejekorán okos népese-déspolitikai felvilágosította volna a magyarságot, a szaporodás terén is lépést tudtunk volna tartani a nemzetiségekkel. A szaporodás jelentőségét azonban nem ismertük fel s mire észretértünk, már el is érkezett a trianoni tragédia. Helyzetünk most is veszélyes, mert a szomszéd népek jóval erősebben szaporodnak, mint a magyarság. Hogy tehát soha be ne következhessek még egy Trianon — hogy úgy mondjam — versenyt kell szaporodnunk szomszédainkkal. Német, olasz példák igazolják sikeres népese-dési akció lehetőségét. Hála és elismerés illeti tehát azokat, akik az új magyar családvédelmi politika céljait kitűzve, végre kezükbe vették a magyarság jövőjének biztosítását.

Mert valóban itt az utolsó óra, hogy megtegyük nemzeti kötelességünket. Csak a bölcsők szaporodása s a koporsók gyűlése vezethet el a magyarság teljes győzelméhez s a szomszéd népek feletti ősi hegemóniájának biztosításához.

Elekes Dezső dr.